Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2022, sen. zn. 29 ICdo 110/2021, ECLI:CZ:NS:2022:29.ICDO.110.2021.1

Číslo: 51/2023

Právní věta:

Jestliže věřitel úvěrové pohledávky uplatní u soudu (společně s jistinou pohledávky nebo i samostatně) v promlčecí době úrok z prodlení za dobu, jejíž počátek se pojí s pozdějším datem než je datum určené prvním dnem prodlení s úhradou (zbytku) jistiny (§ 393 odst. 1 obch. zák.) a jejíž konec je určen dřívějším datem než je datum úhrady (zbytku) jistiny, nebo jestliže uplatní (u soudu) v promlčecí době (smluvený) úrok, jehož počátek se pojí s pozdějším datem než je datum určené (při absenci odchylné dohody smluvních stran) dnem splatnosti (zbytku) jistiny (§ 503 odst. 1 obch. zák.), a jejíž konec je určen dřívějším datem než je datum úhrady (zbytku) jistiny, promlčí se (soudně) neuplatněná část příslušenství samostatně v promlčecí době počítané u úroku z prodlení od prvního dne prodlení s úhradou (zbytku) jistiny a u (smluveného) úroku ode dne splatnosti (zbytku) jistiny.

Insolvenční úprava nebrání tomu, že pohledávka vyloučená z uspokojení v insolvenčním řízení podle § 170 písm. a/ insolvenčního zákona se do skončení insolvenčního řízení promlčí, jelikož ji věřitel po dobu trvání účinků rozhodnutí o úpadku nemůže přihlásit ani nově uplatnit v soudním nebo rozhodčím řízení (§ 140c insolvenčního zákona).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.08.2022

Spisová značka: 29 ICdo 110/2021

Číslo rozhodnutí: 51

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvenční řízení, Příslušenství pohledávky, Promlčení

Předpisy: § 109 IZ
§ 140c IZ
§ 170 písm. a) IZ
§ 173 odst. 4 IZ
§ 173a IZ
§ 312 odst. 4 IZ
§ 391 odst. 1 obch. zák.
§ 392 obch. zák.
§ 393 odst. 1 obch. zák.
§ 397 obch. zák.
§ 402 obch. zák.

§ 405 odst. 1 obch. zák.
§ 503 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. Cpjn 202/2005, uveřejněné pod číslem 39/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 39/2006

Směrnice pléna Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 1961, sp. zn. Pls 2/61, uveřejněné pod číslem R 64/1961 civ. Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 35 Odo 101/2002, uveřejněný pod číslem 5/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 847/2001, uveřejněný pod číslem 36/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2010, sp. zn. 31 Cdo 4291/2009, uveřejněný pod číslem 96/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 31 Cdo 488/2009, uveřejněné pod číslem 146/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2013, sp. zn. 31 Cdo 2160/2012, uveřejněné pod číslem 70/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2010, sp. zn. 33 Cdo 2169/2008, uveřejněný pod číslem 77/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 681/2006; 21 Cdo 682/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 21 Cdo 3173/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. 21 Cdo 3477/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 761/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2017, sp. zn. 32 Cdo 2546/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 1. 2014, sp. zn. 32 Cdo 3873/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2017, sp. zn. 32 Cdo 3764/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2015, sp. zn. 23 Cdo 5214/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3955/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. 30 Cdo 2787/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2022, sen. zn. 29 ICdo 126/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 934/2009

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 7. 2021.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 2. 3. 2021, Krajský soud v Plzni (dále jen „insolvenční soud“):

> [1] Zamítl žalobu, kterou se žalobce (A., a. s.) domáhal vůči žalovanému (B. v. o. s., jako insolvenčnímu správci dlužníka P. P.) určení, že jeho nezajištěná a nevykonatelná pohledávka přihlášená do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka u insolvenčního soudu je v popřené výši 430.648,74 Kč po právu (bod I. výroku).
>
> [2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 8.228 Kč (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud – vycházeje z ustanovení § 392 a § 397 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), a z ustanovení § 109 odst. 3, § 170, § 171 a § 192 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

3. Insolvenční soud považuje za nutné nejprve rozdělit pohledávku na úroky vyčíslené před zjištěním dlužníkova úpadku v jeho předchozím insolvenčním řízení (za dobu od 23. 2. 2016 do 30. 9. 2016) a na úroky počítané od zjištění dlužníkova úpadku v jeho předchozím insolvenčním řízení do vydání výtěžku ze zpeněžení předmětu zajištění v onom řízení.

4. Do předchozího insolvenčního řízení nepřihlásil žalobce část úroků a zákonných úroků z prodlení za dobu do vydání tamního rozhodnutí o úpadku; šlo o příslušenství za dobu od 23. 2. 2016 do 30. 9. 2016, ohledně kterého se proto neuplatní ustanovení § 109 odst. 3 insolvenčního zákona. Pohledávka ze smlouvy o úvěru ze dne 31. 1. 2007 (dále též jen „úvěrová smlouva“) se i s úroky stala splatnou 4. 9. 2014, přičemž promlčecí doba je (podle obchodního zákoníku) čtyřletá a uplynula 4. 9. 2018 (žalobce netvrdil, že by se uspokojení pohledávky domáhal jinak).

5. U příslušenství po rozhodnutí o úpadku (smluvního úroku a zákonného úroku z prodlení za dobu od 1. 10. 2016 do 11. 10. 2018) poukazuje insolvenční soud na to, že způsobem řešení dlužníkova úpadku byl v předchozím insolvenčním řízení konkurs a ustanovení § 171 odst. 1 insolvenčního zákona nebylo uplatnitelné. Úroky se tudíž v rámci insolvenčního řízení neuspokojují. Kdyby se insolvenční soud přiklonil k závěru, že úroky, které se v insolvenčním řízení neuspokojují, vznikly a dlužník je neuhradil, pak by platilo, že se promlčely stejně jako úroky z doby před rozhodnutím o úpadku v předchozím insolvenčním řízení.

6. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 26. 7. 2021:

> [1] Potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok).
>
> [2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému do 3 dnů od právní moci rozhodnutí na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 4.114 Kč (druhý výrok).

7. Odvolací soud – vycházeje z ustanovení § 109 odst. 1 písm. a/, § 170 písm. a/ a § 173a insolvenčního zákona a z ustanovení § 291 odst. 1, § 392 odst. 2, § 393 odst. 1 a § 397 obch. zák. – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

8. Předmětem řízení je určení pravosti smluvního úroku (4,99 % ročně) požadovaného (dle žaloby) z jistiny nesplaceného úvěru ve výši „1.254.000 Kč“ (správně 1.254.150,43 Kč) a vyčísleného za dobu od 23. 2. 2016 do 11. 10. 2018 částkou 164.795,80 Kč, jakož i určení pravosti zákonného úroku z prodlení (8,05 % ročně) požadovaného z téže jistiny za stejné období částkou 265.852,94 Kč.

9. V předchozím insolvenčním řízení přihlásil žalobce vedle jistiny pohledávky z úvěrové smlouvy též příslušenství představované smluvním úrokem a úrokem z prodlení za dobu od 2. 10. 2014 do 22. 2. 2016. Smluvní úroky a úroky z prodlení přihlášené do stávajícího insolvenčního řízení nebyly přihlášeny v předchozím insolvenčním řízení, proto se neuplatní ustanovení § 109 odst. 3 insolvenčního zákona; po dobu předchozího insolvenčního řízení (od 2. 5. 2016 do 3. 10. 2019) se (tedy) pro ně nestavěla promlčecí doba.

10. Jak plyne z § 173a insolvenčního zákona, tím, že žalobce nepřihlásil ty úroky a úroky z prodlení, které přihlásit mohl (šlo o příslušenství do dne zjištění úpadku, tedy do 1. 9. 2016), zanikl účinek uvedený v § 109 odst. 3 insolvenčního zákona (i po zahájení insolvenčního řízení běžela promlčecí doba). Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2018, sp. zn. 29 Cdo 1774/2016 [jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 68/2019 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 68/2019“), který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu], uvedenému závěru neodporuje, jelikož Nejvyšší soud v něm řešil procesně odlišnou situaci.

11. Insolvenční soud správně dovodil, že pro promlčení nároku u úvěrové smlouvy uzavřené před 1. lednem 2014 se uplatní právní úprava promlčení uvedená v § 387 a násl. obch. zák. a promlčecí doba činí čtyři roky (§ 397 obch. zák.). Správný je i závěr, že tato promlčecí doba ohledně přihlášeného příslušenství začala běžet (s přihlédnutím k závěrům obsaženým v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 681/2006, 21 Cdo 682/2006, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročníku 2007, pod číslem 104) od 4. 9. 2014.

12. Úrok z prodlení požadovaný za dobu od 23. 2. 2016 do 11. 10. 2018 se nepromlčuje po jednotlivých dnech; bez ohledu na období, za jaké je nárok uplatněn, začíná běh promlčecí doby ode dne splatnosti jistiny. Odvolací soud připouští, že posledně označený rozsudek Nejvyššího soudu vyšel z jiného skutkového základu, tedy z promlčení nároku na úhradu jistiny, která v této věci byla uhrazena 11. 10. 2018, tato okolnost však nemůže být právně významná. Nelze (totiž) připustit odlišný běh promlčecí doby u nároku na úrok z prodlení v závislosti na tom, zda nárok na zaplacení jistiny byl promlčen, nebo zaplacen.

13. Odvolací soud nemá za správný názor insolvenčního soudu, že účinky ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona z předchozího insolvenčního řízení [ohledně příslušenství přirostlého od 2. 9. 2016 (ne od 30. 9. 2016, kdy rozhodnutí o úpadku nabylo právní moci)] platí i pro později zahájené insolvenční řízení. Z toho, že se v konkrétním insolvenčním řízení neuspokojují úroky a úroky z prodlení přirostlé po „rozhodnutí o řešení úpadku“ (správně po rozhodnutí o úpadku), neplyne, že by uvedené příslušenství nevzniklo. Tato nepřesnost však neměla vliv na správnost závěru, že úroky i úroky z prodlení jsou promlčeny k 4. září 2018.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

14. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, konkrétně otázky:

> Jestliže věřitel řádně přihlásil do insolvenčního řízení jistinu pohledávky, staví se promlčecí

doba ohledně příslušenství (úroku nebo úroku z prodlení), které nemohlo být uplatněno v insolvenčním řízení, jelikož přirostlo ode dne následujícího po dni rozhodnutí o úpadku dlužníka a majetková podstata dlužníka byla zpeněžena jinak než podle § 290 insolvenčního zákona?

15. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

16. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel s poukazem na závěry R 68/2019 především nemá za správné závěry formulované k promlčení uplatněného příslušenství za dobu od 23. 2. 2016 do 1. 9. 2016.

17. Dále dovolatel dovozuje, že příslušenství za dobu od 2. 9. 2016 do 11. 10. 2018 není promlčeno, jelikož ze zákona neběžela promlčecí doba od 4. 5. 2016 do 9. 10. 2019 (v průběhu předchozího insolvenčního řízení) a nyní opět neběží od 6. 5. 2020 (v průběhu stávajícího insolvenčního řízení). Míní přitom, že v dané věci se neuplatní závěry rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 681/2006, 21 Cdo 682/2006, který se nadto týká jen úroků z prodlení. K příslušenství přirostlému v době od 2. 9. 2016 (po rozhodnutí o úpadku dlužníka v předchozím insolvenčním řízení) klade otázku, jakým způsobem měl (v konfrontaci s názorem odvolacího soudu) zabránit běhu promlčecí doby. K tomu dále poukazuje i na dikci § 312 odst. 4 insolvenčního zákona.

18. Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, maje napadené rozhodnutí za správné.

III.
Přípustnost dovolání

19. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

20. Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním předestřené právní otázky jde o věc dovolacím soudem beze zbytku neřešenou.

IV.
Důvodnost dovolání

21. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – nejprve zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

22. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

23. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci jsou rozhodná následující skutková zjištění (z nichž vyšly oba soudy):

24. R. a. s. (dále jen „banka“) [jako věřitel] uzavřela dne 31. 1. 2007 s dlužníkem smlouvu o úvěru, na jejímž základě poskytla dlužníku úvěr ve výši 1.400.000 Kč, který se dlužník zavázal splatit v 360

měsíčních splátkách po 7.143,60 Kč. Pohledávka z úvěru byla zajištěna zástavním právem k nemovitostem dlužníka v obci R., vzniklým na základě smlouvy o zřízení zástavního práva ze dne 5. 2. 2007 (dále jen „zástavní smlouva“).

25. Dne 4. 9. 2014 vyzvala banka dlužníka, aby (pro porušování úvěrové smlouvy) splatil úvěr (jehož výše k témuž dni činila 1.289.214,38 Kč) do 24. 9. 2014.

26. Banka (jako postupitel) uzavřela s žalobcem (jako postupníkem) dne 30. 10. 2014 smlouvu o postoupení pohledávky, kterou žalobci postoupila pohledávku z úvěrové smlouvy. Banka vyrozuměla dlužníka o postoupení pohledávky podáním ze dne 6. 11. 2014.

27. Insolvenčním návrhem (datovaným 25. 4. 2016) doručeným insolvenčnímu soudu dne 2. 5. 2016 se žalobce domáhal zjištění úpadku dlužníka. K insolvenčnímu návrhu připojil přihlášku (datovanou 25. 4. 2016), kterou do insolvenčního řízení přihlásil jako zajištěnou pohledávku z úvěrové smlouvy v celkové výši 1.509.911,08 Kč, sestávající z jistiny ve výši 1.254.150,43 Kč splatné od 4. září 2014, smluvního úroku z částky 1.254.150,43 Kč v sazbě 4,99 % ročně ke dni 22. 2. 2016 ve výši 115.011,15 Kč a z úroku z prodlení v sazbě 8,05 % ročně z částky 1.254.150,43 Kč za dobu od 2. 10. 2014 do 22. 2. 2016 ve výši 140.749,50 Kč. Zajištění bylo uplatněno podle zástavní smlouvy k nemovitostem dlužníka v obci R.

28. Usnesením ze dne 1. 9. 2016 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), které nabylo právní moci dne 30. 9. 2016, insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníka a na jeho majetek prohlásil konkurs, který byl projednán jako nepatrný.

29. Při přezkumném jednání, jež se konalo 30. 11. 2016, byla pohledávka žalobce za dlužníkem zcela zjištěna.

30. Usnesením ze dne 3. 9. 2018 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku 4. 9. 2018), které nabylo právní moci dne 21. 9. 2018, insolvenční soud (mimo jiné) udělil souhlas s tím, aby insolvenční správce dlužníka (Insolvenční správci v. o. s.) vydal žalobci jako zajištěnému věřiteli výtěžek zpeněžení zajištění ve výši 1.509.911,08 Kč.

31. Usnesením ze dne 3. 10. 2019 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), které nabylo právní moci dne 25. 10. 2019, insolvenční soud (mimo jiné) zrušil konkurs na majetek dlužníka s tím, že majetek dlužníka je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující.

32. Insolvenčním návrhem (datovaným 21. 4. 2020) doručeným insolvenčnímu soudu dne 6. 5. 2020 se dlužník domáhal zjištění svého úpadku a povolení oddlužení.

33. Usnesením ze dne 28. 5. 2020 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníka, povolil mu oddlužení a insolvenčním správcem dlužníka ustanovil žalovaného.

34. Přihláškou datovanou 9. 6. 2020, doručenou insolvenčnímu soudu téhož dne, přihlásil žalobce do insolvenčního řízení nezajištěnou nevykonatelnou pohledávku ve výši 430.648,74 Kč, sestávající ze smluvního úroku z částky 1.254.150,43 Kč (v sazbě 4,99 % ročně) za dobu od 2. 10. 2014 do 27. 5. 2020 ve výši 164.795,80 Kč a z úroku z prodlení v sazbě 8,05 % ročně z částky 1.254.150,43 Kč za dobu od 2. 10. 2014 do 27. 5. 2020 v částce 265.852,94 Kč.

35. Usnesením ze dne 2. 10. 2020 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), které nabylo právní moci dne 19. 10. 2020, insolvenční soud (mimo jiné) schválil oddlužení dlužníka plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty a schválil zprávu o přezkumu ze dne 19. 8. 2020, podle které žalovaný popřel pravost žalobcovy pohledávky s odůvodněním, že jde o pohledávku

promlčenou.

36. Vyrozumění o popření pohledávky s poučením o možnosti podat žalobu bylo žalobci doručeno dne 24. 8. 2020.

37. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), obchodního zákoníku, a insolvenčního zákona:

§ 3028 (o. z.)

(…)

(3) Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.

§ 3036 (o. z.)

Podle dosavadních právních předpisů se až do svého zakončení posuzují všechny lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i lhůty a doby pro uplatnění práv, která se řídí dosavadními právními předpisy, i když začnou běžet po dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

§ 121 (obč. zák.)

(…)

(3) Příslušenstvím pohledávky jsou úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.

§ 391 (obch. zák.)

(1) U práv vymahatelných u soudu začíná běžet promlčecí doba ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno u soudu, nestanoví-li tento zákon něco jiného.

(…)

§ 392 (obch. zák.)

(1) U práva na plnění závazku běží promlčecí doba ode dne, kdy měl být závazek splněn nebo mělo být započato s jeho plněním (doba splatnosti). Spočívá-li obsah závazku v povinnosti nepřetržitě vykonávat určitou činnost, zdržet se určité činnosti nebo něco strpět, počíná promlčecí doba běžet od porušení této povinnosti.

(2) U práva na dílčí plnění běží promlčecí doba pro každé dílčí plnění samostatně. Stane-li se pro nesplnění některého dílčího závazku splatný závazek celý, běží promlčecí doba od doby splatnosti nesplněného závazku.

§ 393 (obch. zák.)

(1) U práv vzniklých z porušení povinnosti počíná promlčecí doba běžet dnem, kdy byla

povinnost porušena, jestliže není pro promlčení některých těchto práv stanovena zvláštní úprava.

(…)

§ 397 (obch. zák.)

Nestanoví-li zákon pro jednotlivá práva jinak, činí promlčecí doba čtyři roky.

§ 402 (obch. zák.)

Promlčecí doba přestává běžet, když věřitel za účelem uspokojení nebo určení svého práva učiní jakýkoli právní úkon, který se považuje podle předpisu upravujícího soudní řízení za jeho zahájení nebo za uplatnění práva v již zahájeném řízení.

§ 405 (obch. zák.)

(1) Jestliže právo bylo uplatněno před promlčením podle § 402 až 404, avšak v tomto řízení nebylo rozhodnuto ve věci samé, platí, že promlčecí doba nepřestala běžet.

(…)

§ 503 (obch. zák.)

(1) Závazek platit úroky je splatný spolu se závazkem vrátit použité peněžní prostředky. Jestliže lhůta pro vrácení poskytnutých peněžních prostředků je delší než rok, jsou úroky splatné koncem každého kalendářního roku. V době, kdy má být vrácen zbytek poskytnutých peněžních prostředků, jsou splatné i úroky, které se jej týkají.

(2) Mají-li být poskytnuté peněžní prostředky vráceny ve splátkách, jsou v den splatnosti každé splátky splatné i úroky z této splátky.

(3) Dlužník je oprávněn vrátit poskytnuté peněžní prostředky před dobou stanovenou ve smlouvě. Úroky je povinen zaplatit jen za dobu od poskytnutí do vrácení peněžních prostředků.

§ 109 (insolvenčního zákona)

(1) Se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky:

> a/ pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou,
>
> (…)

(3) Lhůty k uplatnění práv, která lze podle odstavce 1 uplatnit pouze přihláškou, po zahájení insolvenčního řízení nezačínají nebo dále neběží.

(4) Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku.

(5) Nestanoví-li zákon u některého ze způsobů řešení úpadku jinak, trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení do skončení insolvenčního řízení, a jde-li o reorganizaci, do schválení reorganizačního plánu.

(…)

§ 140c (insolvenčního zákona)
Nově zahájená řízení

V době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze zahájit soudní a rozhodčí řízení o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty, které mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou, nebo na které se v insolvenčním řízení pohlíží jako na přihlášené, nejde-li o incidenční spory, ani řízení o pohledávkách, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170).

§ 170 (insolvenčního zákona)

V insolvenčním řízení se neuspokojují žádným ze způsobů řešení úpadku, není-li dále stanoveno jinak,

a/ úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, vzniklých před rozhodnutím o úpadku, pokud přirostly až v době po tomto rozhodnutí,

(…)

§ 173 (insolvenčního zákona)
Podání přihlášky

(…)

(4) Přihláška pohledávky má pro běh lhůty k promlčení nebo pro zánik práva stejné účinky jako žaloba nebo jiné uplatnění práva u soudu, a to ode dne, kdy došla insolvenčnímu soudu. Přihlášku pohledávky, která je podána u jiného než insolvenčního soudu, postoupí tento soud neprodleně soudu insolvenčnímu, aniž o tom vydává rozhodnutí; účinky spojené s podáním takové přihlášky nastávají dnem, kdy přihláška dojde insolvenčnímu soudu.

§ 173a (insolvenčního zákona)
Účinky uplynutí lhůty k podání přihlášky

Uplynutím lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku k podání přihlášky zaniká účinek spojený se zahájením insolvenčního řízení uvedený v § 109 odst. 3.

§ 312 (insolvenčního zákona)

(…)

(4) Na základě upraveného seznamu pohledávek lze po zrušení konkursu podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník nepopřel; toto právo se promlčí za 10 let od zrušení konkursu. To neplatí, jde-li o neuspokojenou pohledávku nebo její část, která zaniká podle § 311.

38. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platí citovaná ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, bez změny od 1. 1. 2014. Ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, a obchodního zákoníku v citovaném znění (pro věc rozhodném) platila již v době uzavření úvěrové smlouvy (31. 1. 2007) a do 1. 1. 2014, kdy byly oba tyto zákoníky zrušeny zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, nedoznala změn. Ustanovení insolvenčního zákona ve výše uvedené podobě (pro věc opět rozhodné) platila již v době zahájení předchozího insolvenčního řízení

(2. 5. 2016) a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn.

39. Ve shora ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním předestřené právní otázce následující závěry:

40. Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že s přihlédnutím k době vzniku úvěrové pohledávky i k době, kdy se úvěr stal (plně) splatným, se v poměrech této věci prosadí pro řešení otázek spojených s promlčením příslušenství úvěrové pohledávky úprava obsažená v ustanoveních obchodního zákoníku a v § 121 odst. 3 obč. zák. i v době od 1. 1. 2014 (vzhledem k ustanovením § 3028 odst. 3 o. z. a § 3036 o. z.).

41. V mimoinsolvenčních poměrech (obecně) platí, že úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení jsou podle § 121 odst. 3 obč. zák. i pro obchodní závazkové vztahy příslušenstvím pohledávky. Touto pohledávkou se rozumí peněžité plnění (jistina), na něž má věřitel právo podle hlavního závazkového vztahu, k jehož změně (potud, že lze nárokovat i sankce za prodlení s placením), dochází přímo ze zákona prodlením dlužníka. Úrokový závazkový vztah je vztahem akcesorickým, jehož vznik je podmíněn platným závazkovým vztahem hlavním. Splněním hlavního závazku (nebo jiným ze způsobů jeho zániku) zaniká (končí) i akcesorický závazek úrokový; přetrvává pouze povinnost uhradit již dospělé příslušenství; srov. shodně např. rozsudek velkého senátu obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 35 Odo 101/2002, uveřejněný pod číslem 5/2006 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 5/2006“).

42. Úroky z prodlení jsou svou povahou opětující se dávkou ve smyslu ustanovení § 154 odst. 2 o. s. ř. (srov. stanovisko občanskoprávního kolegia a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. Cpjn 202/2005, uveřejněné pod číslem 39/2006 Sb. rozh. obč.) a povinnost dlužníka platit úroky z prodlení se splněním úvěru nebo jiného dluhu (závazku) nevzniká samostatně (nově) za každý den trvání prodlení, ale jednorázově v den, kterým se dlužník ocitl v prodlení se splněním tohoto závazku; tímto dnem počíná u tohoto práva podle ustanovení § 393 odst. 1 obch. zák. běžet promlčecí doba a jejím uplynutím se právo promlčí jako celek. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 681/2006, 21 Cdo 682/2006, jehož závěry Nejvyšší soud v rozsudku velkého senátu svého občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 10. 3. 2010, sp. zn. 31 Cdo 4291/2009, uveřejněném pod číslem 96/2010 Sb. rozh. obč., vztáhl i na promlčení úroků z prodlení u pohledávky vzešlé z občanskoprávního vztahu; srov. dále i důvody usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 31 Cdo 488/2009, uveřejněného pod číslem 146/2011 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 146/2011“).

43. Úroky ze smlouvy o úvěru představují odměnu (úplatu) za peněžní prostředky, poskytnuté na požádání dlužníku podle smlouvy o úvěru. Úroky jsou splatné ve sjednané době, jinak spolu se závazkem vrátit použité peněžní prostředky, popřípadě koncem každého kalendářního roku, byla-li lhůta pro vrácení poskytnutých peněžních prostředků sjednána delší než rok; v době, kdy má být vrácen zbytek poskytnutých peněžních prostředků, jsou splatné i úroky, které se jej týkají (§ 503 odst. 1 obch. zák.). Nebylo-li sjednáno něco jiného, je dlužník povinen platit úroky z úvěru jen za dobu od poskytnutí do vrácení peněžních prostředků (§ 503 odst. 3 věta druhá obch. zák.); srov. shodně již rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. 21 Cdo 3477/2006, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 761/2007.

44. V obou naposledy označených rozsudcích Nejvyšší soud (poukazuje již na závěry směrnice pléna bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 9. 11. 1961, sp. zn. Pls 2/1961, uveřejněné pod číslem 64/1961 Sb. rozh. obč.) rovněž ozřejmil, že (také) úroky mají povahu opětujících se dávek (ve smyslu ustanovení § 154 odst. 2 o. s. ř.), které lze věřiteli přiznat soudním rozhodnutím, i když se stanou splatnými teprve v budoucnu. Tohoto závěru se pak dovolává (jako ustáleného) např. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2017, sp. zn. 32 Cdo 2546/2016, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne

19. 4. 2017, sp. zn. 32 Cdo 3764/2016, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2017, sp. zn. 32 Cdo 156/2017.

45. V poměrech této věci se v návaznosti na skutkový stav věci, z nějž vyšly oba soudy, z výše řečeného podává, že nesplacený zbytek jistiny pohledávky z úvěrové smlouvy se stal splatným 4. 9. 2014 a od uvedeného dne tedy v souladu s ustanovením § 392 odst. 1 obch. zák. začala běžet čtyřletá promlčecí doba (§ 397 obch. zák.) ohledně této jistiny. Promlčecí doba ohledně úroků z prodlení z úvěrové pohledávky tak začala běžet (dle § 393 odst. 1 obch. zák.) nikoli od 4. 9. 2014 (jak uzavřely oba soudy), nýbrž od 5. 9. 2014 (kdy se dlužník poprvé ocitl v prodlení se splacením jistiny (srov. opět rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 681/2006, 21 Cdo 682/2006). Posledním dnem čtyřleté promlčecí doby ve smyslu ustanovení § 397 obch. zák. tak ve vztahu k úroku z prodlení je (obecně vzato) středa 5. 9. 2018.

46. Při absenci zjištění o odchylné dohodě smluvních stran se (smluvený) úrok z úvěrové pohledávky stal splatným (ve shodě s ustanovením § 503 odst. 1 obch. zák.) v době splatnosti celého zbytku jistiny, tedy 4. 9. 2014. Posledním dnem čtyřleté promlčecí doby ve smyslu ustanovení § 397 obch. zák. tak ve vztahu k (smluvenému) úroku je (obecně vzato) úterý 4. 9. 2018.

47. Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž (s dílčí nepřesností danou jednodenním posunem počátku běhu promlčecí doby ohledně úroku z prodlení) co do úsudku, že úroky i úroky z prodlení se promlčují jako celek, správné.

48. I z výše formulovaných závěrů pak plyne, že příslušenství představované úrokem nebo úrokem z prodlení se může promlčovat samostatně, nezávisle na jistině (k tomuto závěru u úroku srov. výslovně důvody rozsudků Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3477/2006 a sp. zn. 21 Cdo 761/2007). To plyne i z toho, že právo na úroky nebo na úroky z prodlení, i když jsou příslušenstvím pohledávky, je relativně samostatným právem, které věřitel nemusí uplatnit (u soudu) současně s jistinou (srov. i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 1. 2014, sp. zn. 32 Cdo 3873/2012, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2015, sp. zn. 23 Cdo 5214/2014). Jinak řečeno, nárok na takové příslušenství je procesně samostatně uplatnitelný a jeho promlčecí doba může s ohledem na skutkové okolnosti konkrétní věci uplynout v jiný okamžik (nezávisle na tom, zda se promlčel nárok na zaplacení jistiny); srov. k tomu např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3955/2017.

49. Procesně samostatně uplatnitelnými jsou přitom nejen jistina pohledávky na straně jedné a její příslušenství (úroky a/nebo úroky z prodlení) na straně druhé, nýbrž i jen části jistiny pohledávky nebo i jen části takového příslušenství pohledávky.

50. Jinak řečeno, jestliže věřitel úvěrové pohledávky uplatní u soudu (společně s jistinou pohledávky nebo i samostatně) v promlčecí době úrok z prodlení za dobu, jejíž počátek se pojí s pozdějším datem než je datum určené prvním dnem prodlení s úhradou (zbytku) jistiny (§ 393 odst. 1 obch. zák.) a jejíž konec je určen dřívějším datem než je datum úhrady (zbytku) jistiny, nebo jestliže uplatní (u soudu) v promlčecí době (smluvený) úrok, jehož počátek se pojí s pozdějším datem než je datum určené (při absenci odchylné dohody smluvních stran) dnem splatnosti (zbytku) jistiny (§ 503 odst. 1 obch. zák.), a jejíž konec je určen dřívějším datem než je datum úhrady (zbytku) jistiny, promlčí se (soudně) neuplatněná část příslušenství samostatně v promlčecí době počítané u úroku z prodlení od prvního dne prodlení s úhradou (zbytku) jistiny a u (smluveného) úroku ode dne splatnosti (zbytku) jistiny.

51. Zbývá určit, zda a v jakém směru ovlivnila běh promlčecí doby u příslušenství úvěrové pohledávky insolvenční řízení vedená na majetek dlužníka (a v jejich rámci žalobcem podané přihlášky úvěrové pohledávky).

52. Insolvenční návrh, jímž bylo zahájeno předchozí insolvenční řízení na majetek dlužníka, podal

žalobce, který současně splnil povinnost připojit k insolvenčnímu návrhu přihlášku své pohledávky (srov. § 105 insolvenčního zákona v tehdejším znění). Den zahájení předchozího insolvenčního řízení, jímž je ve shodě s ustanovením § 97 odst. 1 částí věty za středníkem insolvenčního zákona (v tehdejším znění) 2. 5. 2016, se tedy shoduje se dnem, kdy insolvenčnímu soudu došla přihláška žalobcovy pohledávky. Ohledně těch částí úvěrové pohledávky, které žalobce uplatnil v předchozím insolvenčním řízení přihláškou pohledávky, se tedy (ve shodě s ustanovením § 173 odst. 4 insolvenčního zákona) stavěla promlčecí doba dne 2. 5. 2016. Tato skutečnost však nemá na výsledek řízení žádný vliv, jelikož nároky z úvěrové smlouvy uplatněné přihláškou došlou insolvenčnímu soudu 2. 5. 2016 [nesplacený zbytek jistiny ve výši 1.254.150,43 Kč, (smluvní) úrok z této jistiny za dobu do 22. 2. 2016 a zákonný úrok z prodlení s úhradou této jistiny za dobu od 2. 10. 2014 do 22. 2. 2016] se nekryjí s nároky z úvěrové smlouvy uplatněnými přihláškou došlou insolvenčnímu soudu (v tomto insolvenčním řízení) 9. 6. 2020.

53. Žalobce v přihlášce z 9. 6. 2020 konkretizoval dobu, za kterou uplatňuje příslušenství tak, že jde o smluvní úrok z jistiny ve výši 1.254.150,43 Kč za dobu od 2. 10. 2014 do 27. 5. 2020 a o zákonný úrok z prodlení z této jistiny za dobu od 2. 10. 2014 do 27. 5. 2020. Ve spojení se zjištěním, že žalobci (jako zajištěnému zástavnímu věřiteli) byla v předchozím insolvenčním řízení uhrazena celá přihlášená částka (1.509.911,08 Kč), s tím, jak žalobce přihlášené příslušenství vyčíslil v příloze přihlášky označené přihláškou jako „vyčíslení pohledávky ke dni 27. 5. 2020“, a jak následně konkretizoval období, za které příslušenství požaduje, v samotné žalobě, však soudy (ani účastníci) neměly ve skutkové rovině pochyb o tom (srov. reprodukci napadeného rozhodnutí v odstavci 8. výše), že spor se vede o:

> [1] (smluvní) úrok z jistiny ve výši 1.254.150,43 Kč za dobu od 23. 2. 2016 do 11. 10. 2018 (den, kdy v předchozím insolvenčním řízení došlo k plné úhradě žalobcem přihlášené pohledávky, tedy i k plné úhradě zbytku jistiny úvěrové pohledávky),
>
> [2] zákonný úrok z prodlení požadovaný z téže jistiny za stejné období.

54. V této souvislosti lze již na tomto místě odmítnout jako nepřípadnou argumentaci žalobce ustanovením § 312 odst. 4 insolvenčního zákona, jelikož tam obsažené pravidlo se (logicky) týká neuspokojené části přihlášené (a zjištěné) pohledávky, kterou dlužník nepopřel. Upravený seznam pohledávek přihlášených do předchozího insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka není (nemůže být) jakýmkoli exekučním titulem ohledně (částí) žalobcovy úvěrové pohledávky přihlášené do předchozího insolvenčního řízení prostě proto, že ona pohledávka byla v předchozím insolvenčním řízení uspokojena v plném rozsahu (v tom rozsahu, v němž byla přihlášena). K výkladu § 312 odst. 4 insolvenčního zákona srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2021, sen. zn. 29 ICdo 129/2020, uveřejněné pod číslem 32/2022 Sb. rozh. obč., nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2022, sen. zn. 29 ICdo 107/2020.

55. Ohledně (smluvního) úroku z jistiny a zákonného úroku z prodlení s úhradou jistiny za dobu od 23. 2. 2016 do 1. 9. 2016 (do rozhodnutí o úpadku v předchozím insolvenčním řízení), který žalobce mohl dodatečně přihlásit do předchozího insolvenčního řízení v propadné lhůtě dvouměsíční lhůtě určené rozhodnutím o úpadku z 1. 9. 2016, se od zahájení předchozího insolvenčního řízení (od 2. 5. 2016) stavěla promlčecí doba podle ustanovení § 109 odst. 3 insolvenčního zákona (srov. i R 68/2019). Vzhledem k tomu, že tuto část příslušenství nepřihlásil žalobce do předchozího insolvenčního řízení ani dodatečně, marným uplynutím propadné přihlašovací lhůty v popsaném rozsahu pominul účinek předjímaný posledně označeným ustanovením insolvenčního zákona (srov. ustanovení § 173a insolvenčního zákona a opět i R 68/2019).

56. Tím, že žalobce příslušenství pohledávky neuplatnil v předchozím insolvenčním řízení vůbec (nepřihlásil část úvěrové pohledávky, pro kterou se stavěl běh promlčecí doby podle § 109 odst. 3

insolvenčního zákona), pak ohledně ní v poměrech upravených obchodním zákoníkem nastal marným uplynutím propadné přihlašovací lhůty účinek předjímaný ustanovením § 405 odst. 1 obch. zák. Tím, že podle ustanovení § 173a insolvenčního zákona pominul účinek uvedený v § 109 odst. 3 insolvenčního zákona, se prosadilo pravidlo, podle kterého pro tuto část příslušenství nepřestala běžet promlčecí doba (§ 405 odst. 1 obch. zák.). Ke stavení promlčecí doby a k výkladu § 405 odst. 1 obch. zák. srov. v podrobnostech např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2021, sp. zn. 29 Cdo 3310/2020, uveřejněné pod číslem 18/2022 Sb. rozh. obč.

57. Stávající insolvenční řízení vedené na majetek dlužníka bylo zahájeno (a účinky ustanovení § 109 odst. 3 insolvenčního zákona se opět mohly prosadit) 6. 5. 2020, tedy po uplynutí čtyřleté promlčecí doby počítané u (smluvního) úroku z jistiny a zákonného úroku z prodlení s úhradou jistiny za dobu od 23. 2. 2016 do 1. 9. 2016 od 4. 9. 2014 (pro úrok) a od 5. 9. 2014 (pro úrok z prodlení). Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž co do závěru, že tato část příslušenství je promlčena, správné i po zohlednění insolvenčních souvislostí.

58. (Smluvní) úrok z jistiny a zákonný úrok z prodlení s úhradou jistiny za dobu od 2. 9. 2016 (po rozhodnutí o úpadku vydaném v předchozím insolvenčním řízení) do 11. 10. 2018 (den, kdy v předchozím insolvenčním řízení došlo k plné úhradě žalobcem přihlášené pohledávky, tedy i k plné úhradě zbytku jistiny úvěrové pohledávky) nemohl žalobce přihlásit do předchozího insolvenčního řízení vzhledem k ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona (šlo o část příslušenství označeným ustanovením výslovně vyloučenou z uspokojení v insolvenčním řízení). Pro tuto část příslušenství se v předchozím insolvenčním řízení neuplatnil (nemohl uplatnit) účinek předjímaný ustanovením § 109 odst. 3 insolvenčního zákona již proto, že nešlo o právo, které podle § 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona bylo možné uplatnit přihláškou (ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona účinné uplatnění tohoto práva přihláškou vylučovalo). I zde tudíž platí, že jelikož stávající insolvenční řízení vedené na majetek dlužníka bylo zahájeno (a účinky ustanovení § 109 odst. 3 insolvenčního zákona se mohly prosadit) 6. 5. 2020, tedy po uplynutí čtyřleté promlčecí doby počítané u (smluvního) úroku z jistiny a zákonného úroku z prodlení s úhradou jistiny za dobu od 2. 9. 2016 do 11. 10. 2018 opět od 4. 9. 2014 (pro úrok) a od 5. 9. 2014 (pro úrok z prodlení). Právní posouzení věci odvolacímu soudem je tudíž co do závěru, že tato část příslušenství je promlčena, opět správné i po zohlednění insolvenčních souvislostí.

59. Zbývá zodpovědět dovolatelovu otázku, jak tedy měl zabránit promlčení části příslušenství (za dobu od 2. 9. 2016 do 11. 10. 2018) vyloučeného z uspokojení v předchozím insolvenčním řízení úpravou obsaženou v § 170 písm. a/ insolvenčního zákona.

60. Důvody, pro něž ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona vylučuje (bez dalšího) z uspokojení v insolvenčním řízení též úroky a úroky z prodlení z pohledávky přihlášeného věřitele, vzniklé před rozhodnutím o úpadku, pokud přirostly až v době po tomto rozhodnutí, Nejvyšší soud rozebral (i ve vazbě na obdobné pravidlo formulované v předchozí úpadkové úpravě, konkrétně v § 33 odst. 1 písm. a/ zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007) v rozsudku ze dne 28. 7. 2022, sen. zn. 29 ICdo 126/2020 (k jehož závěrům se hlásí i v poměrech této věci a v podrobnostech na ně odkazuje). V intencích oněch závěrů platí, že ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona není ustanovením upravujícím zánik takového příslušenství pohledávek, ba dokonce ani ustanovením beze zbytku vylučujícím možnost věřitele uspokojit tuto část pohledávky v budoucnu (po skončení insolvenčního řízení). Zjednodušeně řečeno však zákonodárce prostřednictvím této úpravy věřitelům vzkazuje, že na další vymáhání takového příslušenství po dlužníku by měli „zapomenout“, protože v této části nebude jejich pohledávka (byť jen poměrně) uspokojena „ani“ v insolvenčním řízení. To lze dokumentovat úpravou, podle které co do pohledávek vyloučených z uspokojení v insolvenčním řízení podle § 170 insolvenčního zákona:

[1] nemají věřitelé hlasovací právo (§ 51 odst. 4 insolvenčního zákona),

[2] nemohou věřitelé od okamžiku, kdy nastanou účinky rozhodnutí o úpadku, pokračovat v soudním nebo rozhodčím řízení, v němž takové pohledávky vymáhají (§ 140a odst. 1 insolvenčního zákona),

[3] v jiném, než soudním nebo rozhodčím řízení nelze po dobu, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, o takových pohledávkách rozhodnout (§ 140b insolvenčního zákona) [s tam popsanou výjimkou, která se nevztahuje na tuto věc],

[4] nemohou věřitelé v době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, zahájit soudní nebo rozhodčí řízení o takových pohledávkách (§ 140c insolvenčního zákona),

[5] nemají takové pohledávky přednost ani před uspokojením podřízených pohledávek (§ 172 odst. 1 insolvenčního zákona),

[6] u sanačního způsobu řešení dlužníkova úpadku reorganizací takové pohledávky přijetím reorganizačního plánu zásadně (bez dalšího) zanikají (§ 359 insolvenčního zákona),

[7] u sanačního způsobu řešení dlužníkova úpadku oddlužením lze takové pohledávky po skončení oddlužení a poté, co je dlužníku přiznáno osvobození od placení zbytku pohledávek, uspokojit (jde-li o zajištěného věřitele) z dosud nezpeněženého zajištění jen za dobu od skončení insolvenčního řízení (§ 414 odst. 4 insolvenčního zákona),

[8] u sanačního způsobu řešení dlužníkova úpadku oddlužením se dlužníku přiznané osvobození od placení zbytku pohledávek vztahuje (jde-li o nezajištěné věřitele) i na tyto pohledávky (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2022, sp. zn. 29 Cdo 3782/2020).

61. Výše deklarovaný záměr zákonodárce je ostatně dobře seznatelný též ze zvláštní části důvodové zprávy [K bodům 71 až 73 (§ 140 až § 141a)] k vládnímu návrhu novely insolvenčního zákona který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období (2010 – 2013) jako tisk č. 929/0 [přijaté posléze s účinností od 1. 1. 2014 jako zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů].

62. Dovolatelem položenou otázku lze tedy zodpovědět tak, že insolvenční úprava nebrání tomu, že pohledávka vyloučená z uspokojení v insolvenčním řízení podle § 170 písm. a/ insolvenčního zákona se do skončení insolvenčního řízení promlčí, jelikož ji věřitel po dobu trvání účinků rozhodnutí o úpadku nemůže přihlásit ani nově uplatnit v soudním nebo rozhodčím řízení (§ 140c insolvenčního zákona). Společenský zájem na tom, aby se pro dobu po skončení insolvenčního řízení vytvářely předpoklady pro vymáhání těch pohledávek, které věřitel podle § 170 insolvenčního zákona nemohl (byť poměrně) uspokojit ani v rámci insolvenčního řízení, není dán.

63. Tento závěr s sebou nese konečné posouzení podaného dovolání jako neopodstatněného. Ze spisu se nepodávají ani vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.); Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).